

DATOS IDENTIFICATIVOS

Literatura medieval galego-portuguesa

Materia	Literatura medieval galego-portuguesa			
Código	V01G400V01921			
Titulación	Grao en Ciencias da Linguaxe e Estudos Literarios			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	1c
Lingua de impartición				
Departamento	Filoloxía galega e latina			
Coordinador/a	Arias Freixedo, Xosé Bieito			
Profesorado	Arias Freixedo, Xosé Bieito			
Correo-e	freixedo@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Estudo da literatura medieval galega portuguesa no seu contexto histórico e cultural.			

Competencias

Código	
A1	Que o estudantado saiba aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúa as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A2	Que o estudantado demostre posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A5	Que os estudantado desenvolva aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacitación do estudantado para que adquira coñecementos lingüísticos e literarios.
B2	Adquisición dos fundamentos metodolóxicos e críticos que permita ao estudantado acceder ao exercicio da actividade profesional cunha formación versátil e interdisciplinar.
B7	Coñecer os métodos básicos do estudo e análise lingüísticos e literarios.
B9	Posuír as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando de xeito autónomo baseándose nos coñecementos adquiridos e no uso das novas tecnoloxías.
C3	Coñecemento da literatura galega, española e portuguesa.
C6	Coñecemento dos conceptos e métodos da análise literaria.
C7	Coñecemento das correntes teóricas e metodolóxicas da teoría e crítica literaria.
C9	Coñecemento de retórica e estilística.
C10	Coñecemento dos conceptos e métodos da literatura comparada.
D2	Comunicación oral e escrita na lingua materna.
D3	Coñecementos xerais sobre a área de estudo (lingüística, linguas galega, española, portuguesa, latina, literaturas, tecnoloxías, estudos culturais)
D6	Capacidade de xestionar a información.
D8	Habilidade para traballar de forma autónoma.
D9	Capacidade crítica e de autocrítica.
D10	Capacidade de análise e síntese.
D11	Capacidade para manexar a bibliografía consultada e para citala axeitadamente.
D12	Respecto pola ética profesional e, en particular, pola propiedade intelectual.

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Coñecer as claves históricas, socioculturais, políticas, etc. que constituíron o contexto de produción da literatura medieval.	A2 A5	B1		D3 D9
Saber valorar na súa xusta medida a importancia da cultura popular e da cultura intelectual, así como da interrelación entre ambas, na literatura medieval. Familiarizarse cos mecanismos de difusión da cultura na Idade Media.			C3 C6 C7 C10	D10
Familiarizarse cos mecanismos de difusión da cultura na Idade Media.	A2	B1 B2 B7	C3 C6 C10	D8 D10 D11
Coñecer as obras fundamentais da literatura medieval galega e portuguesa nos seus diferentes rexistros ou xéneros. Saber identificar as concomitancias destas obras coas doutras tradicións literarias europeas, así como saber identificar e valorar as particularidades formais e conceptuais específicas de cada obra, en relación co marco literario románico en que se encadran.			C3 C10	D2 D3 D6 D8 D9 D10 D11 D12
Saber percibir a evolución estética e/ou ideolóxica dalgúñas manifestacións literarias ao longo da Idade Media.		B1 B9	C3 C6 C9 C10	D2 D3 D6 D9 D10 D11 D12
Coñecer e saber empregar en análises de casos concretos, os conceptos, a terminoloxía e as metodoloxías deste ámbito de estudo.	A1	B2 B7 B9	C6 C10	D8 D11

Contidos

Tema	
1. Contextualización xeográfica, histórica, cultural, sociolóxica e lingüística da literatura galego-portuguesa medieval.	-O espazo xeográfico, social e político. -Cultura intelectual e cultura popular. Os espazos da cultura intelectual. -A difusión da cultura na Idade Media.
2. O concepto de 'literatura' e de 'creación literaria' na Idade Media.	-Tradición e orixinalidade na literatura medieval. -Literatura para escoitar e literatura para ler. -A obra manuscrita e os azares da transmisión. -Os conceptos de autor e de xénero na Idade Media.
3. A lírica profana galego-portuguesa. -Tradición e orixinalidade na poesía medieval.	-Cuestións de poética e de retórica medieval. -Xéneros ou rexistros poéticos galego-portugueses no contexto románico. A cantiga de amor, a cantiga de amigo, a cantiga de escarnio e maldizer, outros xéneros pouco representados. -Lírica pretrobadoresca en romance. -Cronoloxía e xeografía da manifestación cultural trobadoresca galego-portuguesa. -A transmisión manuscrita.
4. A lírica relixiosa: As Cantigas de Santa María.	-As CSM no marco da tradición haxiográfica medieval. -Concepción e evolución do proxecto das CSM. -A cuestión da autoría das CSM. -Formas métricas e estróficas das CSM. -Estrutura interna das CSM narrativas. -Especificidade das cantigas de loor.
5. A prosa medieval galega.	-A materia antiga. -A materia de Bretaña. -A materia rolandiana.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Estudos/actividades previos	6	20	26
Estudo de casos/análises de situacións	8	10	18
Traballos tutelados	4	22	26
Outros	0	30	30
Sesión maxistral	28	20	48
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Estudos/actividades previos	Para algúns temas o profesor indicará bibliografía específica que o alumnado deberá ter lida antes da exposición teórico-práctica dos mesmos na aula
Estudo de casos/análises de situacións	De xeito complementario e simultáneo coas sesións maxistrais, realizaranse estudos e comentarios de casos relacionados co aspecto teórico que se estea a explicar nese momento.
Traballos tutelados	Realización de pequenos traballos sobre temas do programa, supervisados polo profesor.
Outros	Lecturas, elaboración de pequenos ensaios, discusión en grupo etc.
Sesión maxistral	O profesor realizará na aula unha explicación teórica e práctica dos contidos da materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Tanto na aula como en horas de tutoría, os alumnos deberán realizar as consultas que consideren precisas sobre a materia de estudo, o traballo diario, os exercicios propostos, etc. Os alumnos deberán presentarlle individualmente ao profesor un índice do proxecto de traballo tutelado. Antes de entregar o traballo definitivo deberán presentarlle ao profesor, obrigatoriamente e de xeito individual, un borrador completamente desenvolvido do traballo.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Estudos/actividades previos	Valorarase a lectura da bibliografía previa á exposición teórico-práctica dos temas.	15	B1 B2 B9	C3 C6 C7	D3 D6 D8 D9 D10 D11
Estudo de casos/análises de situacións	Valorarase a participación dos alumnos na resolución de exercicios e no comentario dos casos propostos na aula. Valorarase a elaboración de pequenos ensaios a partir de lecturas breves, etc.	20	A1 B7	B1 B2 C7 C9 C10	C3 C6 D6 D8 D10 D11 D12
Traballos tutelados	Realización dun traballo escrito (8 folios) sobre un aspecto do temario.	25	A1 A2 B7	B1 B2 C9 C10	C6 D2 D3 D6 D8 D9 D10 D11 D12
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Realización dun exame teórico-práctico.	40	A2	C3 C6 C7 C9 C10	D10

Outros comentarios sobre a Avaliación

1. Primeira edición das actas.

Dúas modalidades de avaliación:

a. A **avaliación continua** (a descrita máis arriba) que inclúe un exame teórico-práctico que se realizará na data oficial establecida pola FFT (40% da nota).

b. Á parte da avaliación continua, o alumnado ten a posibilidade de optar polo **sistema de avaliación única**, consistente na realización dun único exame teórico e práctico (70% da nota) sobre todos os contidos da materia, que se realizará na data oficial establecida pola FFT, e na elaboración dun traballo tutelado (30% da nota) que se entregará o mesmo día do exame oficial .

Ao alumnado que opte polo sistema de avaliación continua recoméndaselle a asistencia regular ás aulas.

2. Segunda edición das actas (xullo):

O alumnado terá só opción á **avaliación única**, consistente na entrega do traballo tutelado (30% da nota) e na realización dun exame teórico sobre os contidos da materia (70% da nota).

Importante: Sexa cal for a modalidade de avaliación e a convocatoria, é preciso participar en todas as probas propostas en cada caso.

O alumnado que opte pola modalidade de avaliación única, en calquera das dúas edicións das actas, deberá acordar o tema do seu traballo co profesor con antelación suficiente (mínimo dous meses antes da data de entrega). É responsabilidade do alumnado contactar co profesor para marcar o tema do traballo.

Modalidade semipresencial.

O alumnado en réxime de semipresencialidade poderá consultar os materiais e as prácticas a través da plataforma FAITIC, onde se irán colocando paulatinamente.

Haberá sesións quincenais de tutoría, ás que é conveniente que asistan para un mellor seguimento do curso.

A avaliación do alumnado semipresencial, que tamén poderá optar entre avaliación única ou continua, será a mesma que para o alumnado presencial.

Bibliografía. Fontes de información

Textos (edicións e antoloxías):

-Arias Freixedo, X. B. *Antoloxía da Lírica Galego-Portuguesa*, Vigo: Xerais, 2003.

-Mettmann, W. Afonso X o Sábio. *Cantigas de Santa Maria*, Madrid: Castalia, 1986-1988-1989.

-Monteagudo, H. *En cadea sen prijon. O cancionero de Afonso Paez*, Santiago de Compostela:Xunta de Galicia, 2013.

-Polín, R.*Cancioneiro Galego-Castelán (1350-1450) Corpus poético da decadencia*, Sada: Ed. do Castro, 1997.

*****

-VV. AA.*Lírica profana galego-portuguesa. Corpus completo das cantigas medievais*, con estudio biográfico, análise retórica e bibliografía específica, Santiago de Compostela: CILRP, 1996.

-Chrétien de Troyes, *Lanzarote ou o cabaleiro da carreta*, (trad. de Santiago Gutiérrez), Vigo: Xerais, 2001.

-www.cantigas.fcsh.unl.pt

-Escolma de textos de prosa, que será entregada polo profesor no mes de setembro.

Estudos e manuais (dos que o profesor indicará algunhas partes de lectura obrigatoria).

Beltrán, V.*A cantiga de Amor*, Vigo:Xerais, 1995.

Brea, M. e Lorenzo, P.*A cantiga de amigo*, Vigo: Xerais, 1998.

Casas Rigall, J.*La materia de Troya en las letras romances del s. XIII hispano*, Santiago: Universidade, 1999.

Dronke, P. *La lírica en la Edad Media*. Barcelona: Seix Barral, 1996

Fidalgo, E. *As cantigas de Santa Maria*, Vigo: Xerais, 2002.

Gómez Redondo, F., *Historia de la Prosa medieval castellana*, Madrid: Gredos, 1996-97.

Gutiérrez, S. e Lorenzo, P. *A literatura artúrica en Galicia e Portugal na Idade Media*, Santiago de Compostela: Universidade, 2001

Lanciani, G e Tavani, G. *As cantigas de escarnio*, Vigo: Xerais, 1995.

Lanciani. G. e Tavani, G. (ed.) *Dicionario da literatura medieval galega e portuguesa*, Lisboa: Caminho, 1993.

López Carreira, A. *O Reino Medieval de Galicia*, Vigo: Edicións A Nosa Terra, 2005.

Lorenzo Gradín, P. e Souto Cabo, J. A., *Livro de Tristan e Livro de Merlin. Estudio, edición, notas e glosario*. Santiago: CIRP/Xunta de Galicia, 2001.

Lorenzo, R. "Prosa Medieval", en *Historia da Literatura Galega, Idade Media*, v. XXX, A Coruña: Hércules de Edicións, 2000.

Oliveira, A. R. de, *Trobadores e xograres*, Vigo: Xerais, 1995.

Pallares, Mª C. e E. Portela, *Idade Media*, en *Nova Historia de Galicia*, Oleiros: Ed. Tambre, 1996, pp.147-234.

Pena, X. R. *Historia da literatura medieval galego-portuguesa*, Santiago: Sotelo Blanco, 2002

Souto Cabo, J. A. *Os cavaleiros que fizeram as cantigas. Aproximação às origens socioculturais da lírica galego-portuguesa*, Niteroi RJ: Editora da UFF, 2013

Tavani, G. *A poesía lírica galego-portuguesa*, Vigo: Galaxia, 1986.

VV.AA. *História da Literatura portuguesa. Vol. I. Das Origens ao Cancioneiro Geral*, Lisboa: Publicações Alfa, 2001.

VV. AA. *História crítica da literatura portuguesa. Idade Média*, C. Reis e A. F. Días (Dirs.), 1998 (vol. I)

VV. AA. *Historia da Literatura Galega, Idade Media*, v. XXX, A Coruña: Hércules de Edicións, 2000.

Zumthor, P. *Éssai de poétique médiévale*, Paris: Editions du Seuil, 1972.

Obs: O profesor indicará na aula algunhas referencias específicas para cada un dos temas.

Recomendacións
